

	Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка	Силабус навчальної дисципліни			
		ФІЗИЧНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ			
		<i>обов'язковий компонент</i>			
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка				
Спеціальність	014.07 Середня освіта (за предметними спеціальностями)				
Предметна спеціальність	014.07 Середня освіта (Географія)				
Освітня програма	Середня освіта (Географія) та краєзнавчо-туристична робота»				
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)				
Форма навчання	денна				
Курс	II-III				
Семестр	IV-V				
Обсяг дисципліни	Кредити	6	Години	180	
	Лекційні			46	
	Практичні/семінарські			30	
	Лабораторні			-	
	Самостійна робота			104	
Семестровий контроль	залік, екзамен				
Викладач	Онойко Юрій Юрійович, кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри філософії та соціальних наук				
Контактна інформація	geograf.cuspu@gmail.com				
Кафедра	кафедра філософії та соціальних наук				
Факультет	психології та історії				
Предмет навчання (Що буде вивчатися)	<p>Навчальна дисципліна «Фізична географія України» – регіональна фізико-географічна наука, присвячена вивченню природних географічних закономірностей території нашої країни, тобто структури, внутрішніх та зовнішніх взаємозв'язків, динаміки та функціонування геосистем регіонального рівня в межах України.</p> <p>Фізична географія України тісно пов'язана із такими географічними та природничими науками як геологія, геоморфологія, метеорологія та кліматологія, гідрологія, біогеографія, географія ґрунтів, фізика та хімія, біологія та ін.</p>				
Мета (Чому це цікаво/потрібно вивчати)	Головною метою курсу є формування комплексного світогляду на природні геосистеми, географічні процеси і явища території України, вивчення особливостей прояву найважливіших географічних закономірностей в межах України.				

<p>Компетентності</p>	<p>Інтегральна компетентність (ІК) – здатність розв’язувати професійні проблеми та спеціалізовані практичні завдання в галузі середньої освіти та організації краєзнавчо-туристичної роботи, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук та географічної науки, застосовувати інноваційні технології в роботі, критично та творчо мислити.</p> <p>1. Загальні системні компетентності:</p> <p>ЗК4 – здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, набувати соціальні навички (soft skills), спеціалізовані концептуальні знання в процесі навчання та/або професійної діяльності на рівні новітніх досягнень, які є основою для оригінального мислення та інноваційної діяльності, усвідомлення можливості навчання впродовж життя.</p> <p>2. Фахові (спеціальні) компетентності:</p> <p>ФК1 – здатність демонструвати знання теоретико-методологічних основ та історії розвитку географічної науки, використовувати поняттєво-термінологічний апарат, концепції, парадигми, теорії географії для характеристики географічних явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, в межах України, локальному).</p> <p>ФК10 – здатність до системного географічного мислення, критичного сприйняття інформації, розуміння та пояснення основних фізико-географічних та суспільно-географічних процесів, що відбуваються у географічному просторі на різних просторових та часових рівнях його організації, уміння встановлювати географічні закономірності та причинно-наслідкові зв’язки між компонентами природи та суспільства.</p> <p>ФК11 – здатність до розуміння та пояснення особливостей фізико-географічних об’єктів у геосферах, взаємозв’язків у ландшафтах та біогеоценозах; географічного аналізу закономірностей просторової диференціації ландшафтної оболонки та прояву фізико-географічних закономірностей в межах океанів, материків, України та її регіонів.</p> <p>ФК12 – здатність пояснювати геоекологічні аспекти функціонування природно-техногенних систем, прагнення до збереження навколишнього середовища, раціонального природокористування, охорони ландшафтного різноманіття та біорізноманіття, природоохоронної та природно-заповідної діяльності, розуміти та пояснювати стратегію збалансованого розвитку людства.</p> <p>ФК15 – здатність застосовувати знання теоретичних основ рекреаційної географії, краєзнавства та туризму в професійній діяльності, характеризувати закономірності просторової організації рекреаційних та туристичних ресурсів світу, окремих країн та України.</p> <p>ФК16 – здатність організовувати краєзнавчо-туристичну роботу в закладах освіти, планувати та проводити краєзнавчо-туристичні заходи, розробляти туристичні маршрути і тури відповідно до вимог безпеки життєдіяльності й охорони праці, основ гігієнічного та медичного забезпечення, особливостей фізичного розвитку учнів.</p>
<p>Програмні результати (Чому можна навчитися)</p>	<p>У результаті вивчення дисципліни студент досягає таких програмних результатів навчання:</p> <p>ПРН1 – знає та розуміє теоретико-методологічні основи та історію розвитку географічної науки, зокрема понятійно-</p>

термінологічний апарат, концепції, парадигми, теорії географії, географічну номенклатуру;

ПРН2 – описує основні механізми функціонування природних комплексів, суть територіальної організації суспільства, окремих їх компонентів, класифікує зв'язки і залежності між компонентами, знає причини, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються в них;

ПРН3 – знає і розуміє принципи і закономірності будови і функціонування ландшафтної оболонки Землі, особливості фізико-географічних об'єктів і процесів у геосферах, взаємозв'язків у ландшафтах та біогеоценозах; пояснює закономірності просторової диференціації ландшафтної оболонки та прояв фізико-географічних закономірностей на глобальному, регіональному та локальному територіальних рівнях, в межах океанів, материків, України та її регіонів; розуміє геоекологічні аспекти функціонування природно-техногенних систем та усвідомлює важливість охорони навколишнього середовища;

ПРН8 – застосовує базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії, її теоретичні й емпіричні досягнення; орієнтується у світовому й національному географічному освітньо-науковому просторі; опрацьовує різні джерела географічної інформації; вільно передає географічні ідеї, принципи і теорії письмовими, усними та візуальними засобами, в тому числі за допомогою інформаційних технологій;

ПРН9 – застосовує базові знання з природничих наук у навчанні та професійній діяльності при вивченні Землі, геосфер, материків і океанів, України, природних комплексів;

ПРН10 – географічно мислить, критично сприймає інформацію; пояснює основні фізико-географічні та суспільно-географічні процеси, що відбуваються у географічному просторі на різних просторових та часових рівнях його організації; встановлює географічні закономірності та причинно-наслідкові зв'язки між компонентами природи та суспільства.

Зміст дисципліни

Змістовний розділ №1. Фізико-географічне положення, тектонічна структура, рельєф, кліматичні умови та водні ресурси території України.

Тема 1. Фізико-географічне положення та тополого-метричні властивості України

Тема 2. Тектонічна будова України

Тема 3. Корисні копалини України

Тема 4. Рельєф України

Тема 5. Клімат та кліматичні ресурси України

Тема 6. Внутрішні води та водні ресурси України

Змістовний розділ №2. Ґрунтово-рослинний покрив, ландшафти і фізико-географічне районування України.

Тема 7. Ґрунтовий покрив України

Тема 8. Рослинний покрив та тваринний світ України

Тема 9. Типологія, класифікація та систематика ландшафтів України. Фізико-географічне районування території України. Охорона ландшафтів

Тема 10. Ландшафти гірської частини України

Тема 11. Чорне та Азовське моря

Тема 12. Геоекологічні проблеми та охорона природи території України

Критерії оцінювання роботи

Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації

студентів

навчального процесу за кредитно-трансферною системою здійснюється шляхом поточного та підсумкового (семестрового) контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів на практичних заняттях, експрес-контролю, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом тощо.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- виступ з основного питання;
- усна доповідь;
- доповнення, запитання до того, хто відповідає, рецензія на виступ;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття;
- аналіз джерельної та монографічної літератури;
- письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи, реферати тощо);
- самостійне опрацювання тем;
- підготовка тез, конспектів навчальних або наукових текстів;
- систематичність роботи на практичних заняттях, активність під час обговорення питань.

Максимальний бал за повну, вичерпну відповідь в усній або письмовій формі під час практичного заняття – 3 бала.

Виконання практичних завдань та захист практичної роботи оцінюється максимум в 3 бала.

Підготовка та захист реферативної роботи оцінюється максимум в 5 балів (при цьому враховується його зміст, оформлення, захист, анотація).

Форми проведення контролю за окремими змістовними розділами під час вивчення дисципліни «Загальне землезнавство»: комплексна письмова контрольна робота та комплексне тестування.

За комплексне тестування чи письмову контрольну роботу студенти максимум можуть отримати 12 балів. Контрольна робота містить в собі як питання теоретичного характеру, так і практичні завдання з вивчених тем.

З дисципліни «Фізична географія України» передбачені такі форми семестрового контролю як залік та екзамен, які проводяться у кінці семестру. Максимальна кількість балів, яка може бути виставлена під час екзамену, - 40 балів. Підсумкова кількість балів з дисципліни визначається як сума балів поточного, семестрового контролю та кількості балів, отриманої під час екзамену. За рішенням кафедри студентам, які брали участь у науково-дослідній роботі: роботі конференцій, студентських наукових гуртків та проблемних груп, підготовці публікацій за напрямком дисципліни, яка викладається, а також були учасниками олімпіад, конкурсів, тощо можуть присуджуватися додаткові бали. Таким чином, щоб отримати підсумкову оцінку на екзамені з курсу «Фізична географія України» (максимум 100 балів), студенти в процесі вивчення дисципліни повинні виконати всі практичні роботи,

	<p>написати дві контрольні роботи, а також виконати завдання самостійної роботи, завдання науково-дослідної роботи (реферат, мультимедійна презентація), в усній або письмовій формі відповідати на поставлені питання під час практичних занять.</p> <p>У випадку отримання 35-59 балів (FX за шкалою ЄКТС) або 1-34 (F) за результатами семестрового контролю з дисципліни «Фізична географія України» студент обов'язково здійснює перескладання для ліквідації академічної заборгованості. Для окремих студентів у разі наявності поважних причин (стан здоров'я, участь в олімпіадах, конкурсах, змаганнях тощо), підтверджених документально, розпорядженням по деканату можуть встановлюватись індивідуальні терміни складання заліку.</p> <p>Так за умов хвороби студенти після виходу на навчання приносять довідку, завірену у медпункті Університету, та реєструють її протягом трьох днів у деканаті факультету. Після цього їм продовжують сесію.</p> <p>Також студенти мають право на повторне проходження семестрового контролю за умов конфліктної ситуації між студентом та викладачем. Для цього за дозволом ректора формується комісія із перескладання (три особи) та визначається нова дата контрольного заходу.</p>
<p>Політика курсу</p>	<p>Під час вивчення дисципліни «Фізична географія України» студенти мають регулярно відвідувати навчальні заняття згідно затвердженого розкладу або ж документально підтвердити важливу причину своєї відсутності (медична довідка, довідка з військомату, лист-клопотання щодо участі у певних культурно-масових, наукових, спортивних заходах тощо).</p> <p>В процесі навчання студенти мають дотримуватись принципів академічної доброчесності та загальноприйнятих норм етичної поведінки: зокрема не допускається з боку студентів списування, надання завідомо неправдивої інформації, фабрикація та фальсифікація даних, академічний плагіат та самоплагіат, несвоєчасне виконання чітко поставленого завдання, пропонування хабара викладачу, користування мобільним телефоном під час занять різної форми, а також іншими гаджетами під час контрольних заходів перевірки знань.</p> <p>Співпраця студента із іншими учасниками навчального процесу (викладачами, студентами, працівниками навчальних лабораторій, деканату, бібліотеки та ін.) має базуватись на принципах поваги, партнерства та взаємодопомоги, відповідальності, законності, соціальної справедливості, дотримання ділового етикету.</p> <p>Студент має право звертатися до викладача за додатковим поясненням матеріалу курсу чи змісту практичних завдань протягом робочого часу під час консультацій.</p>
<p>Інформаційне забезпечення</p>	<p>навчальні матеріали підвантажуються в Google Classroom за адресою: https://classroom.google.com/c/ODQzMzg5NTMwNzg5 ресурс для проведення онлайн-занять в Google Meet: https://meet.google.com/hjx-kkvw-exc онлайн-тестування відбувається на платформі Classtime: https://www.classtime.com</p>

Електронні джерела інформації:

1. Національний атлас України [електронна версія]. – Режим доступу: <http://wdc.org.ua/atlas/>
2. Geograf [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.geograf.com.ua>
3. Google Планета Земля [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.google.com.ua/intl/uk/earth/>
4. ГЕОГРАФІКА : географічний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://geografica.net.ua>
5. Географія. Інтерактивні атласи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://new.osvitanet.com.ua/heohrafiia/>
6. Географія. Інтерактивні карти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://new.osvitanet.com.ua/interactive-maps/>
7. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nbuv.gov.ua>

Матеріально-технічне забезпечення

Ноутбук Packard Bell EASYNOTE TM85-JN-003RU 4Gb (1).
Телевізор LG 42LA615V (1).
Мультимедійний проєктор BenQ MS506 (1).
Проекційний кран (1).

Навчальна література. Базові джерела інформації:

1. Байцар А. Фізична географія України: навч.-метод. посіб. / Байцар А. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2012. – 354 с.
2. Денисик Г.І. Методичні вказівки до виконання лабораторних, семінарських та самостійних робіт з фізичної географії України / Денисик Г.І. – Вінниця, 2002. – 56 с.
3. Карта «Ґрунти України». Масштаб 1:1 430 000 / М.І. Полупан, Б.В. Соловей, В.А. Величко. – Х.: ННЦ “Інститут ґрунтознавства і агрохімії ім. О. Н. Соколовського”, 2005.
4. Клименко В.Г. Фізична географія України : навч. посіб. / В.Г. Клименко, О.П. Фенько. – Харків, 2013. – 96 с.
5. Клімат України / за ред. В.М. Ліпінського, В.А. Дячука, В.М. Бабіченко. – К.: Вид-во Раєвського, 2003. – 125 с.
6. Маринич О.М. Фізична географія України : підручник / О.М. Маринич, П.Г. Шищенко. – 3-є вид. – К.: Знання, 2006. – 511 с.
7. Мирон І.В. Фізична географія України: методичні рекомендації до виконання практичних та семінарських занять / Мирон І.В. – Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2009. – 67 с.
8. Мольчак Я.О. Загальне землезнавство / Я.О. Мольчак, Л.В. Ільїн. – Луцьк : ВДУ «Вежа», 1997. – 250 с.
9. Національний атлас України / голов. ред. Л.Г. Руденко ; голова ред. кол. Б.Є. Патон. – К. : ДНВП «Картографія», 2007. – 435 с.
10. Нетробчук І.М. Фізична географія України: практикум для самостійних та індивідуальних занять / І.М. Нетробчук, С.В. Полянський. – Луцьк : ПП Іванюк В.П., 2015. – 58 с.
11. Рельєф України: навч. посіб. / Б.О. Вахрушев, І.П. Ковальчук, О.О. Комлев; за ред. В.В. Стецюка. – К.: Слово, 2010. – 688 с. самостійної роботи студентів / А.О. Корнус.– Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. – Ч. 2. – 28 с.
12. Топчієв О.Г. Методологічні засади географії: підручник / О.Г. Топчієв, Д.С. Мальчикова, І.О. Пилипенко, В.В. Яворська. – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2020. – 366 с.
13. Топчієв О.Г. Предметна область географії та її сучасні трансформації / О.Г. Топчієв // Укр. геогр. журн. – 2016. – №1. – С. 64-69.

14. Фізична географія України : методичні вказівки до виконання лабораторних робіт та контролю.

15. Фізична географія України: методичні вказівки до виконання лабораторних робіт та контролю самостійної роботи студентів / А. О. Корнус. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. – Ч. 1. – 36 с.

Додаткові джерела інформації:

1. Байцар А. Крим. Нариси історичної, природничої і суспільної географії: навч. посіб. / Байцар А. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2007. – 224 с.

2. Гелевера О.Ф. Багаторічна динаміка кліматичних показників за даними метеостанції Кропивницький / Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія географічні науки, випуск 10, Херсон. 2019, С. 107-113.

3. Денисик Г. І. Антропогенне ландшафтознавство: навч. посіб. в 2 ч. / Денисик Г. І. – Вінниця : Вінницька обласна друкарня, 2015. Ч.: Регіональне антропогенне ландшафтознавство, 2015. – 332 с.

4. Кілінська К. Й. Фізична географія Карпато-Подільського регіону України: навч.-метод. посіб. / Кілінська К. Й. – Чернівці: Чернівецький національний університет, 2011. – 232 с.

5. Сокол І.О., Гелевера О.Ф. Просторово-видовий склад лісів Кіровоградської області /Стратегії інноваційного розвитку природничих дисциплін: досвід, проблеми та перспективи: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Кропивницький, 2018. С. 202-206.